Sisäministeriö
Inrikesministeriet

LAUSUNTO

11.12.2024

Lainsäädäntöneuvos Jutta Gras
Poliisitarkastaja Joni Länsivuori
Erityisasiantuntija Emma Rimmanen

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

HE 143/2024 vp; Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

1. Esityksen tavoitteet

Ehdotetuilla muutoksilla pyritään tehostamaan laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden paluita ja palautuksia. Lisäksi niillä pyritään edistämään yleisen järjestyksen ja yleisen turvallisuuden sekä kansallisen turvallisuuden turvaamista yhteiskunnassa. Samalla viranomaisille annetaan paremmat mahdollisuudet ehkäistä ja torjua laitonta maahantuloa ja maassa oleskelua.

2. Ehdotusten suhde perustuslakiin

2.1. Yleistä

Ehdotetulla sääntelyllä on kytkentöjä useisiin perustuslaissa turvattuihin perusoikeuksiin ja perustuslain muihin säännöksiin. Keskeisiä perusoikeuksia esityksen näkökulmasta ovat ainakin yhdenvertaisuutta koskeva 6 §, henkilökohtaista vapautta koskeva 7 §, liikkumisvapautta koskeva 9 §, yksityiselämän suojaa koskeva 10 §, oikeusturvaa koskeva 21 § ja perusoikeuksien turvaamista koskeva 22 §.

Ehdotuksissa on monilta osin kyse EU:n paluudirektiivin ja vastaanottodirektiivin täytäntöönpanon täydentämisestä. Direktiiveissä kunnioitetaan EU:n perusoikeuksia. Euroopan unionin tuomioistuin on todennut paluudirektiivin tarkoituksena olevan tehokas maastapoistamis- ja palauttamispolitiikka perusoikeuksia ja ihmisarvoa täysimääräisesti kunnioittaen.

2.2. Säilöönottoa koskeva sääntely

2.2.1. Yleistä

Säilöönottoa koskevaan sääntelyyn ehdotettavien muutosten arvioinnissa on tärkeä ottaa huomioon voimassa oleva turvaamistoimien määräämistä ja säilöön ottamista koskeva ulkomaalaislain sääntely. Säilöönotto edellyttää aina yksilöllistä päätöksentekoa. Ulkomaalainen voidaan ottaa säilöön vain, jos se on välttämätöntä ja oikeasuhtaista laissa säädetyn turvaa-

Lainsäädäntöneuvos Jutta Gras
Poliisitarkastaja Joni Länsivuori
Erityisasiantuntija Emma Rimmanen

mistoimen yleisen edellytyksen saavuttamiseksi. Säilöönottoon voidaan turvautua viimesijaisena keinona vasta sen jälkeen, kun ensin on arvioitu, että lievemmät, vaihtoehtoiset turvaamistoimet eivät ole riittäviä. Lisäksi edellytetään turvaamistoimien yleisen edellytyksen ja säilöönoton erityisen edellytyksen samanaikaista täyttymistä. Säilöön otetun oikeusturvan toteutuminen varmistetaan sillä, että säilöön ottamista koskeva asia on aina saatettava viipymättä käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Säilöön otettu on määrättävä päästettäväksi heti vapaaksi, kun edellytyksiä säilössä pitämiselle ei enää ole.

Kaikki edellä kerrotut, voimassa olevan ulkomaalaislain turvaamistoimia ja säilöönottoa koskevat säännökset säilyisivät muuttumattomina. Ne on tärkeä ottaa huomioon punnittaessa yksilöön kohdistuvien rajoitusten hyväksyttävyyttä ja oikeasuhtaisuutta.

2.2.2. Säilöönoton edellytykset

Esityksessä ehdotetaan, että säilöön ottamista koskevan 121 §:n 1 momentin 6 kohta muutettaisiin ja momenttiin lisättäisiin uusi 8 kohta. Molemmissa säilöönoton edellytyksiä koskevissa ehdotuksissa (6 ja 8 kohdat) on kyse yleisen järjestyksen ja yleisen turvallisuuden takaamista koskevista säilöönoton edellytyksistä, jotka perustuvat vastaanottodirektiivin 8 artiklan 3 kohdan e alakohtaan. Kyseisen kohdan mukaan säilöön voidaan ottaa ”silloin kun se on tarpeen kansallisen turvallisuuden tai yleisen järjestyksen vuoksi”.

Ehdotettu 6 kohdan säilöönottoperuste koskisi paitsi sellaisia ulkomaalaisia, joiden oleskeluoikeuden perusteita vasta selvitetään, myös sellaisia ulkomaalaisia, joita ollaan poistamassa maasta. Jälkimmäisessä tapauksessa tukeuduttaisiin mahdollisuuteen poiketa paluudirektiivin soveltamisalasta direktiivin 2 artiklan 2 a kohdan mukaisesti. Asiasta on tarkoitus ilmoittaa komissiolle samalla kun direktiivin täytäntöönpanon täydentämisestä notifioidaan komissiota. Komissio esitti yleisen järjestyksen ja turvallisuuden lisäämistä paluudirektiiviin vuonna 2018 antamassaan ehdotuksessa uudelleenlaadituksi paluudirektiiviksi.

Pykälän 1 momentin 6 kohtaan lisättäisiin säilöön ottamisen perusteeksi kansallisen turvallisuuden rinnalle yleinen järjestys ja yleinen turvallisuus. Voimassa olevan 6 kohdan mukaan [Jos 118–120 §:ssä tarkoitetut turvaamistoimet eivät ole riittäviä, ulkomaalainen voidaan yksilöllisen arvioinnin perusteella ottaa säilöön, jos:] ”ulkomaalaisen henkilökohtaiset ja muut olosuhteet huomioon ottaen on perusteltua aihetta olettaa, että hän muodostaa uhkan kansalliselle turvallisuudelle.”

Ehdotetun 121 §:n 1 momentin 6 kohdan käsitteitä ”yleinen järjestys” ja ”yleinen turvallisuus” tarkastellaan säännöskohtaisissa perusteluissa EUT:n ratkaisukäytännön valossa, joka määrittää ehdotetun säännöksen soveltamista ja nostaa sen soveltamiskynnystä. Käsitteiden sisällöt täsmentyvät ja kehittyvät EU-lainsäädännön soveltamisen ja sitä koskevan oikeuskäytännön kautta. Välineellistämistilanteet ovat yksi esimerkki uudenlaisista riskeistä, joihin ehdotetulla muutoksella pyritään varautumaan.

Lainsäädäntöneuvos Jutta Gras
Poliisitarkastaja Joni Länsivuori
Erityisasiantuntija Emma Rimmanen

Euroopan unionin tuomioistuin on mm. asiassa C-601/15 PPU todennut, että vastaanottodirektiivin 8 artiklan 3 kohdan e alakohdassa saatetaan tasapainoon yhtäältä yleistä etua koskeva tavoite eli kansallisen turvallisuuden ja yleisen järjestyksen suojaaminen, ja toisaalta säilöönottotoimenpiteen aiheuttama puuttuminen vapautta koskevaan oikeuteen (kohta 68). Kansalliseen turvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen kohdistuva uhka voi EUT:n mukaan oikeuttaa tarpeellisuusvaatimuksen kannalta hakijan säilöönoton tai säilössä pysyttämisen vastaanottodirektiivin 8 artiklan 3 kohdan e alakohdan nojalla vain sillä edellytyksellä, että hänen oma käyttäytymisensä merkitsee yhteiskunnan perustavanlaatuiseen etuun tai asianomaisen jäsenvaltion sisäiseen tai ulkoiseen turvallisuuteen vaikuttavaa todellista, välitöntä ja riittävän vakavaa uhkaa (kohta 67).

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 8 kohta, jonka mukaan kansainvälistä suojelua hakeva henkilö voitaisiin ottaa säilöön, jos hän on vastaanottokeskuksessa tai sen välittömässä läheisyydessä aiheuttanut käyttäytymisellään huomattavaa tai toistuvaa häiriötä yleiselle järjestykselle taikka osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle, ja poliisilain 2 luvun 10 §:n toimet ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Ehdotetulla säännöksellä arvioidaan olevan hyväksyttävä tavoite, koska sillä turvataan vastaanottokeskuksen muiden asukkaiden ja sen välittömässä läheisyydessä olevien ihmisten oikeutta henkilökohtaiseen turvallisuuteen ja yksityiselämän suojaan. Vastaanottokeskusten asukkaiden, ml. lapsiperheiden ja haavoittuvassa asemassa olevien, oikeus turvallisuuteen, yksityiselämään sekä perhe-elämän suojaan korostuu, koska kyse on majoitustiloista. Asuminen vastaanottokeskuksessa voi myös kestää pidemmän aikaa.

Uusia säilöönottoperusteita arvioitaessa on löydettävä oikeanlainen tasapaino kahden perusoikeuden - jokaisen oikeus vapauteen ja jokaisen oikeus henkilökohtaiseen turvallisuuteen - välillä. Perustuslakivaliokunta on kansallista turvallisuutta säilöönoton edellytyksenä tarkastellessaan kokonaisarvioinnin näkökulmasta katsonut, että tämän tyyppisissä vapaudenmenetyksissä olisi lähtökohtaisesti perusteltua tukeutua poliisi-, esitutkinta- ja pakkokeinolain mukaisiin mekanismeihin (PeVL 45/2014 vp). Tämä on myös ehdotusten lähtökohta. Ehdotetuissa säilöönottotilanteissa turvauduttaisiin jatkossakin aina ensisijaisesti poliisilain säännöksiin. On kuitenkin arvioitu, että ehdotetut mahdollisuudet säilöönottoon ovat välttämättömiä, jotta uudenlaisiin riskeihin voitaisiin varautua paremmin.

2.2.3. Säilöönoton enimmäiskesto

Esityksessä ehdotetaan, että säilöönoton enimmäiskestoa pidennettäisiin sekä laissa jo nyt olevassa maasta poistamiseen liittyvässä tilanteessa (6 + 12 kk) että uutena jo ennen maastapoistamispäätöksen tekemistä, kun on kyse yleisen järjestyksen, yleisen turvallisuuden tai kansallisen turvallisuuden vaarantamisesta (6 + 6 kk).

Säilöönoton enimmäiskeston jatkaminen maasta poistamiseen liittyvässä tilanteessa perustuu paluudirektiivin 15 artiklan 6 kohtaan, jonka mukaan säilöönottoa voidaan jatkaa kuuden kuukauden jälkeen enintään 12 kuukaudella, jos maasta poistaminen kestää kauemmin

Lainsäädäntöneuvos Jutta Gras
Poliisitarkastaja Joni Länsivuori
Erityisasiantuntija Emma Rimmanen

sen vuoksi että kolmannen maan kansalainen ei tee yhteistyötä tai kolmansista maista hankittavat tarvittavat asiakirjat viivästyvät. Poliisin ja tuomioistuinten arvioiden mukaan lähes 12 kuukautta kestävät säilöönotot ovat harvinaisia, mutta niitä kuitenkin yksittäistapauksina esiintyy.

Säilöönoton enimmäiskestoon liittyvät lisäksi seuraavat ehdotetut tai voimassa olevan lain säännökset:

- asiaa käsittelevän viranomaisen velvoite määrätä säilöön otettu päästettäväksi heti vapaaksi, kun edellytyksiä säilössä pitämiselle ei enää ole (127 § 1 mom.)
- ehdotus säilöönoton jatkamisesta vain niin pitkään kuin maasta poistamiseen on kohtuullinen mahdollisuus (127 § 3 mom.)
- ehdotus säilöönoton uudelleen tarkastelusta käräjäoikeudessa kolmen kuukauden välein viran puolesta, jos asiaa ei ole säilöön otetun pyynnöstä käsitelty jo ennen sitä (128 § 2 mom.)

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännöstä (esim. N.M. v. Belgia, 43966/19, 18.4.2023) ilmenee, että säilöönoton keston jatkamista ja säilöönoton välttämättömyyttä arvioidaan eri tavoin, kun kyse on yhteiskunnalle vaarallisesta henkilöstä kuin jos on kyse esimerkiksi tavallisesta turvapaikanhakijasta tai haavoittuvassa asemassa olevasta henkilöstä. Kyseisessä asiassa EIT piti 31 kuukautta kestänyttä säilöönottoa mahdollisena, kun oli esitetty, että viranomaiset olivat koko ajan pyrkineet edistämään maasta poistamista asianmukaisesti ja tuomioistuimet olivat säilöönottoa uudelleen tarkastellessaan todenneet säilöönoton jatkamisen olleen oikeutettua ottaen huomioon henkilön vaarallisuus sekä yleisen järjestyksen ja kansallisen turvallisuuden turvaaminen.

Huoltajansa kanssa olevan lapsen säilöönoton enimmäiskesto rajattaisiin siten, että se voisi lähtökohtaisesti olla enintään 3 kk ja aikaa voitaisiin jatkaa 3 kk:lla samoilla maasta poistamiseen liittyvillä perusteilla kuin 127 §:ssä säädetään. Kyse olisi lapsen edun huomioimisesta ensisijaisena näkökohtana niissä harvalukuisissa tilanteissa, joissa lapsi joudutaan ottamaan säilöön huoltajansa kanssa. Käytännössä huoltajansa kanssa säilöön otettujen lasten säilössäpitoajat ovat olleet lyhyitä. Lapsen edun toteuttamiseksi huoltajansa kanssa olevan lapsen säilöönoton enimmäiskesto erotettaisiin yleisestä säilöönoton enimmäiskestosta nyt kun jälkimmäistä ehdotetaan pidennettäväksi. Ehdotuksella edistettäisiin lain tasolla perustuslain 22 §:ssä edellytettyä julkisen vallan velvoitetta turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

2.3. Maahantulokieltosäännösten uudistaminen

Maahantulokieltoa koskeva sääntely uudistettaisiin mm. siten, että kokonaisharkintaa rajattaisiin joiltakin osin maahantulokieltoa määrättäessä, määräaikaisen maahantulokiellon enimmäiskesto nostettaisiin 15 vuoteen yleiseen järjestykseen, yleiseen turvallisuuteen ja

Lainsäädäntöneuvos Jutta Gras
Poliisitarkastaja Joni Länsivuori
Erityisasiantuntija Emma Rimmanen

kansalliseen turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa, ja toistaiseksi voimassa oleva maahantulokielto kansallisen turvallisuuden vaarantamisen vuoksi ei edellyttäisi rangaistukseen tuomitsemista. Lisäksi oleskelulupa voitaisiin peruuttaa ja maahantulokielto määrätä tilanteessa, jossa Suomen ulkopuolella oleskeleva henkilö vaarantaa yleistä järjestystä tai yleistä turvallisuutta taikka kansallista turvallisuutta.

2.3.1. Maahantulokiellon määrääminen tietyissä tilanteissa ilman kokonaisharkintaa

Esityksessä ehdotetaan, että lain 146 §:n mukaista kokonaisharkintaa ei tehtäisi 150 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa maahantulokiellon määräämistilanteissa. Säännöksessä on kyse tilanteista, joissa aikaa vapaaehtoiselle paluulle ei ole annettu tai sitä ei ole noudatettu.

Kokonaisharkinnassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan. Niihin kiinnitetään erityistä huomiota myös ehdotetussa sääntelyssä, jonka mukaan maahantulokiellon määräämisestä voitaisiin yksittäistapauksessa poiketa, jos lapsen etu tai perhe-elämän suoja sitä edellyttäisi. Säännöstä sovellettaessa otettaisiin esityksen säännöskohtaisten perustelujen mukaan huomioon myös lain 5 §:ään sisältyvä suhteellisuusperiaate, jonka mukaan ulkomaalaisen oikeuksia ei lakia sovellettaessa saa rajoittaa enempää kuin on välttämätöntä.

Ehdotetulla muutoksella pyritään edistämään maahanmuuttolainsäädännön noudattamista pitäen kuitenkin samalla kiinni Suomea velvoittavista kansainvälisistä velvoitteista koskien lapsen etua ja perhe-elämän suojaa. Ehdotettu säännös jättäisi viranomaisille harkintavaltaa ottaa huomioon sellaiset mahdolliset lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan liittyvät seikat, jotka eivät olisi tulleet esiin oleskeluluvan ja maasta poistamisen yhteydessä suoritetussa kokonaisharkinnassa. Kyse on oikeudenmukaisen tasapainon löytämisestä yksilön ja yhteiskunnan kilpailevien intressien välillä, mihin liittyen valtiolla on tietty harkintamarginaali. Maahantulokiellon määräämisen velvoittavuuden lisäämistä voidaan pitää oikeasuhtaisena ehdotetuissa tilanteissa, joissa on kyse turvallisuusuhkien torjumisesta ja yhteiskunnan sääntöjen noudattamisesta.

2.3.2. Maahantulokiellon määrääminen Suomen ulkopuolella olevalle, joka vaarantaa yleistä järjestystä, yleistä turvallisuutta tai kansallista turvallisuutta

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä koskien maahantulokiellon määräämistä tilanteessa, jossa ulkomaalainen ei ole maahantulokiellon määräämishetkellä Suomessa. Pykälän tavoitteena on yhdessä oleskeluluvan peruuttamista koskevan uuden 58 §:n 7 momentin kanssa estää sellaisten ulkomailla oleskelevien ulkomaalaisten pääsy Suomeen tai muualle Schengen-alueelle, jotka muodostavat uhkan yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle taikka kansalliselle turvallisuudelle. Maahantulokiellolla olisi näissä tilanteissa välitön oikeusvaikutus.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lainsäädäntöneuvos Jutta Gras
Poliisitarkastaja Joni Länsivuori
Erityisasiantuntija Emma Rimmanen

Perustuslain 9 §:n 4 momenttia koskevien esitöiden mukaan (HE 309/1993 vp, s. 52) sääntelyn lähtökohtana on kansainvälisen oikeuden pääsääntö siitä, että ulkomaalaisella ei ole yleistä oikeutta asettua toiseen maahan. Koska ulkomaalaisella ei ole ehdotonta oikeutta tulla tai asettua Suomeen, voidaan oleskeluluvan peruuttamista ja maahantulokiellon määräämistä nyt ehdotetuissa tilanteissa pitää oikeasuhtaisena toimena torjua turvallisuusuhkia. Palautuskiellon näkökulmasta merkityksellistä on se, että jos henkilöllä on kansainvälisen suojelun asema, edellytetään korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun (KHO 2011:08) perusteella, että tämä asema poistetaan ennen kuin oleskeluluvan peruuttamista ja maahantulokiellon määräämistä voidaan harkita.

Oikeus tulla omassa asiassaan kuulluksi on yksi perustuslain 21 §:ssä mainituista hallinnon keskeisistä oikeusturvaperiaatteista, jotka edellytetään turvattavan lailla. Kun kansainvälinen suojeluasema lakkautetaan, annetaan henkilölle poikkeuksetta mahdollisuus tulla kuulluksi (HE 29/2024 vp). Tämä velvoite on ehdoton. Myös muissa kuin kansainvälisen suojeluaseman lakkauttamiseen liittyvissä oleskeluluvan peruuttamistilanteissa oikeus tulla kuulluksi toteutuisi. Viime kädessä näissä tilanteissa Suomen ulkopuolella oleva henkilö pyrittäisiin yleistiedoksiannon avulla tavoittamaan ja varaamaan hänelle tilaisuus tulla kuulluksi.

Ehdotetun sääntelyn kohteena olevan ulkomaalaisen tilanne on erilainen kuin sellaisen ulkomaalaisen, jota ollaan poistamassa Suomesta. Maahantulokiellon välitön oikeusvaikutus kohdistuu ulkomaalaiseen, joka jo oleskelee ulkomailla, ja jonka pääsy takaisin Suomeen tai Schengen-alueelle halutaan yleisen järjestyksen ja yleisen turvallisuuden taikka kansallisen turvallisuuden vaarantumisen vuoksi tehokkaasti estää.

2.4. Paluudirektiivin mahdollistamat tiukennukset

Ehdotetulla lailla täydennettäisiin EU:n paluudirektiivin kansallista täytäntöönpanoa ja otettaisiin ennakollisesti käyttöön joitakin komission paluudirektiiviehdotuksen elementtejä, joiden sisällyttäminen lakiin on arvioitu mahdolliseksi voimassa olevan direktiivin puitteissa. Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännökset koskien pakenemisen vaaran arviointikriteerejä, velvollisuutta tehdä yhteistyötä, paluudirektiivissä tarkoitettua hätätilannetta sekä laittoman oleskelun määritelmää.

2.4.1. Pakenemisen vaaran arviointikriteerit

Pakenemisen vaaran arviointia koskevassa 121 a §:ssä pyritään aiempaa täsmällisemmin määrittämään arvioinnin perustana olevat objektiiviset perusteet. Aiempaa täsmällisemmällä ja tarkkarajaisemmalla sääntelyllä pyritään lisäämään arviointimenettelyn läpinäkyvyyttä ja antamaan lain soveltajille paremmat välineet arvioinnin suorittamiseen. Pakenemisen vaaran arvioinnissa korostetaan kokonaisharkinnan merkitystä.

Lainsäädäntöneuvos Jutta Gras
Poliisitarkastaja Joni Länsivuori
Erityisasiantuntija Emma Rimmanen

Pakenemisen vaarassa ei ole kyse uudesta asiasta. Viranomaiset ja tuomioistuimet ovat jo pitkään soveltaneet pakenemisen vaaran käsitettä. On arvioitu, että arviointiperusteiksi ehdotetut seikat ja olosuhteet vastaavat jo nyt tuomioistuimissa sovellettavaa pakenemisen vaaran arviointikäytäntöä, eikä nykykäytäntöön ole tämän vuoksi odotettavissa isompia muutoksia. Ehdotetulla pykälällä voidaan kuitenkin yhtenäistää pakenemisen vaaran arviointia.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Koska pakenemisen vaaran olemassaolo on myös yksi säilöönoton edellytyksistä, on tärkeää, että sen arvioinnista säädetään nykyistä täsmällisemmin ja tarkkarajaisemmin. Tätä tukee myös perustuslain 2 §:n 3 momentissa säädetty hallinnon lainalaisuuden periaate.

2.4.2. Paluudirektiivissä tarkoitettu hätätilanne

Uudessa 123 b §:ssä säädettäisiin mahdollisuudesta poiketa hätätilanteessa säilöön otetun ulkomaalaisen sijoittamisesta ja tuomioistuinkäsittelystä säädetystä. Ehdotetut säännökset perustuvat paluudirektiivin 18 artiklaan. Poikkeuksellisiin toimenpiteisiin turvautumisesta ja niiden soveltamisen päättämisestä on velvollisuus ilmoittaa kyseisen artiklan 2 kohdan mukaan Euroopan komissiolle. Ehdotuksen tavoitteena on varautumisen näkökulmasta lisätä joustomahdollisuuksia poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa maahan saapuisi äkillisesti suuria määriä laittomia maahanmuuttajia, jolloin myös palautettavien määrät kasvaisivat nopeasti.

Perustuslakivaliokunta on valmiuslain muutosta arvioidessaan kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että se on aiemmin korostanut normaaliolojen lainsäädännön ja perusoikeuksiin mahdollisimman vähän puuttuvien toimivaltuuksien ensisijaisuutta. Ehdotettavassa sääntelyssä olisi kyse viranomaistoiminnasta, jossa noudatettaisiin säilöön otetun kohtelun osalta normaaliin tapaan säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annettua lakia (nk. säilölaki). Poikkeusmahdollisuutta ehdotettaisiin direktiivin mukaisesti kolmeen säännökseen: 1) säilöönoton alkuvaiheen tuomioistuinkäsittelyn aikarajat, 2) säilöönotetun sijoittaminen muualle kuin säilöönottoyksikköön, 3) mahdollisuus poiketa perheen sijoittamisesta säilölaissa säädetystä. Pykälän soveltaminen edellyttäisi sisäministeriön päätöstä sen käyttöön ottamisesta.

Lapsen etu turvattaisiin säännöstasolla siten, että ilman huoltajaa olevan alaikäisen säilöönottoasian tuomioistuinkäsittelylle säilöönoton alussa säädettäisiin lyhyt, kahden vuorokauden käsittelyaika. Voimassa olevassa laissa käsittelyaika on yksi vuorokausi. Lisäksi lapset olisi aina sijoitettava säilöönottoyksikköön, eikä heidän kohdallaan tulisi siis koskaan kyseeseen sijoittaminen ministeriön päätöksessä määriteltyyn soveltuvaan paikkaan. Perhe-elämän suoja turvattaisiin, sillä säilöön otetut perheet pysyisivät yhdessä, vaikka poikkeuksellisesti heille ei olisikaan tarve osoittaa erillisiä majoitustiloja.

Lainsäädäntöneuvos Jutta Gras
Poliisitarkastaja Joni Länsivuori
Erityisasiantuntija Emma Rimmanen

2.5. Toimivaltuuksia koskeva sääntely

Esityksessä ehdotetaan täsmennettävän toimivaltasääntelyä koskien turvaamistoimien määräämistä siten, että 117 a §:ssä mainittaisiin nimeltä turvaamistoimien määräämiseen toimivaltaiset viranomaiset. Samalla Maahanmuuttoviraston toimivaltaa turvaamistoimien määräämisessä selkiytettäisiin. Voimassa olevan 117 a §:n sääntely on voinut jättää jossakin määrin epäselväksi sen, kuinka laaja Maahanmuuttoviraston toimivalta turvaamistoimien määräämisessä on. Käsillä olevassa esityksessä Maahanmuuttoviraston toimivalta rajattaisiin koskemaan ilmoittautumisvelvollisuuden ja asumisvelvollisuuden määräämistä. Lain tasolla säädettäisiin siitä, että Maahanmuuttovirastossa turvaamistoimen määräämisestä päättäisi viraston ylijohtaja tai viraston työjärjestyksessä määrätty esihenkilötehtävissä toimiva virkamies.

Lisäksi poliisin ja Rajavartiolaitoksen toimivaltaa maasta poistamista koskevassa päätöksenteossa ja maahantulokiellon määräämisessä esitetään lisättävän. Poliisi ja rajatarkastusviranomainen voisivat päättää ulkomaalaisen käännyttämisestä riippumatta siitä, miten pitkään käännytettävä ulkomaalainen on oleskellut Suomessa. Voimassa olevassa laissa toimivalta on sidottu kolmeen kuukauteen maahantulosta.

Maasta karkottamista koskevassa asiassa poliisin tai rajatarkastusviranomaisen on tehtävä esitys Maahanmuuttovirastolle, eikä tähän ehdoteta muutosta. Muutosta ei myöskään ehdoteta siihen, että lain 152 §:n nojalla Maahanmuuttovirastolla on toimivalta maasta poistamista koskevassa päätöksenteossa, kun ulkomaalainen hakee Suomesta oleskelulupaa kansainvälisen suojelun tai tilapäisen suojelun perusteella.

Poliisi ja rajatarkastusviranomainen voisivat jatkossa määrätä nykyisen, enintään kahden vuoden mittaisen maahantulokiellon sijasta enintään viiden vuoden mittaisen maahantulokiellon. Maahanmuuttoviraston toimivaltaan koskien maahantulokiellon määräämistä ei ehdoteta muutoksia.